

Opgavenboekje

centraal schriftelijk examen

aardrijkskunde

vwo

2025

tijdvak 1

maandag 19 mei

13.30 - 16.30 uur

- Bij dit examen horen een bronnenboekje en een kaartenkatern.

Dit examen bestaat uit 32 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 67 punten te behalen.

Achter elke vraag staat tussen haakjes hoeveel punten je met een goed antwoord kunt behalen.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Opgave 1 – BRICS en G7

Bij deze opgave horen de bronnen 1 en 2.

Gebruik bron 1.

De landen die het samenwerkingsverband G7 vormen zijn eenhomogenere groep dan de landen die het samenwerkingsverband BRICS vormen.

- Vraag **1** **Geef een politiek kenmerk en een cultureel kenmerk van de G7-landen waaruit blijkt dat dit een homogenere groep landen is dan de groep landen die BRICS vormen.** (2 punten)

Gebruik bron 1.

De nieuwe BRICS-landen hebben vooral economische motieven om toe te treden tot BRICS. Saudi-Arabië en Iran hebben ook een motief vanuit een andere dimensie.

- Vraag **2** **Geef vanuit een andere dimensie aan waarom deze landen toetreden zijn tot BRICS.** (1 punt)

Gebruik bron 2.

- Vraag **3** **Geef aan**
- **welk land in bron 2 met de letter X wordt weergegeven;** (1 punt)
 - **waardoor de demografische opbouw van dat land de komende decennia kan bijdragen aan een sterke stijging van het bbp tot 2050.** (1 punt)

Stelling:

China is over 30 jaar de grootste geopolitieke speler op het wereldtoneel.

- Vraag **4** **Geef**
- **een economisch argument vóór deze stelling;** (1 punt)
 - **een politiek argument vóór deze stelling;** (1 punt)
 - **een demografisch argument tegen deze stelling.** (1 punt)

Opgave 2 – Ontwikkelingen in de ruimtevaart

Bij deze opgave horen de bronnen 3 en 4.

Gebruik bron 3.

- Vraag **5** **Toon met bron 3 aan dat in het ruimtetijdperk**
- **de mondiale geopolitieke situatie in de periode 1960 - 1990 te herkennen is;** (1 punt)
 - **een overgang plaatsvindt naar een multipolaire wereld;** (1 punt)
 - **de rol van staten veranderd is.** (1 punt)

Gebruik bron 3.

Satellieten dragen bij aan tijdruimtecompressie.

- Vraag **6** **Geef hiervan twee verschillende voorbeelden, elk op een ander schaalniveau.**
(2 punten)

Gebruik bron 4 en het kaartenkatern.

Europa heeft een gemeenschappelijk ruimtevaartprogramma. In Azië ligt zo'n gemeenschappelijk ruimtevaartprogramma minder voor de hand.

- Vraag **7** **Geef twee redenen waarom een gemeenschappelijk ruimtevaartprogramma in Azië minder voor de hand ligt.** (2 punten)

De laatste twintig jaar nemen ruimteactiviteiten toe. Zo bieden bedrijven als Virgin Galactic en Blue Origin vluchten voor toeristen naar de ruimte aan. Daarnaast is ook ruimtepuin een toenemend probleem.

- Vraag **8** **Beredeneer waarom het reguleren van bijvoorbeeld ruimtetoerisme of het opruimen van ruimtepuin lastig is.** (2 punten)

Opgave 3 – De uitbarsting van La Soufrière

Bij deze opgave horen de bronnen 5 tot en met 8.

Gebruik de bronnen 5 tot en met 8.

In bron 6 staan de fasen in het ontstaan van de uitbarsting van La Soufrière in willekeurige volgorde beschreven.

- Vraag **9** **Noteer de letters a tot met e uit bron 6 in de juiste volgorde op je antwoordblad.** (2 punten)

Gebruik bron 5.

Bij de uitbarsting van La Soufrière ontstonden hoge aswolken en pyroklastische stromen. Dankzij beleid dat gericht is op het voorkomen van schade als gevolg van natuurrampen vielen er geen slachtoffers.

- Vraag **10** **Geef**
- **een omschrijving van een pyroklastische stroom;** (1 punt)
 - **het begrip dat wordt gebruikt voor beleid waarmee schade als gevolg van natuurrampen voorkomen kan worden.** (1 punt)

Gebruik bron 5 en het kaartenkatern.

Na de uitbarsting van La Soufrière kwam veel vulkanisch as terecht in Barbados. Dat zou je gezien de overheersende winden in deze regio eigenlijk niet verwachten.

- Vraag **11** **Beschrijf in twee stappen waardoor de vulkanische as toch in Barbados terecht kwam.** (2 punten)

Gebruik de bronnen 7 en 8 en het kaartenkatern.

Het niet-vulkanische Barbados ligt ten oosten van de vulkanische eilandenketen waarvan La Soufrière deel uitmaakt.

- Vraag **12** **Beschrijf in drie stappen het ontstaan van het eiland Barbados. Begin je beschrijving met de plaattektonische situatie ter plekke.** (3 punten)

Opgave 4 – Iceberg Alley

Bij deze opgave horen de bronnen 9 en 10.

Gebruik de bronnen 9 en 10 en het kaartenkatern.

Op de kaart in bron 9 staan met de cijfers 1 tot en met 4 vier plaatsen aangegeven. De klimaatgrafieken van deze plaatsen staan in bron 10.

- Vraag **13** **Noteer de letters a tot en met d onder elkaar op je antwoordblad. Schrijf achter elke letter het cijfer van de bijbehorende plaats.** (2 punten)

Gebruik bron 9.

Het is moeilijk te voorspellen of het aantal ijsbergen in Iceberg Alley als gevolg van opwarming van de aarde de komende twintig jaar zal toenemen of zal afnemen.

- Vraag **14** **Geef een oorzaak waardoor het aantal ijsbergen door opwarming van de aarde**
- **kan toenemen;** (1 punt)
 - **kan afnemen.** (1 punt)

Gebruik bron 9 en het kaartenkatern.

De Titanic zonk ten zuiden van Iceberg Alley op 42° noorderbreedte na een botsing met een ijsberg.

- Vraag **15** **Geef aan waardoor ijsbergen hier zo ver zuidelijk kunnen komen.** (1 punt)

Gebruik het kaartenkatern.

Door het smelten van de ijskap op Groenland kan de thermohaliene circulatie in de Atlantische Oceaan beïnvloed worden.

- Vraag **16** **Beschrijf in drie stappen welke invloed het smelten van de Groenlandse ijskap kan hebben op de thermohaliene circulatie in de Atlantische Oceaan.**
(3 punten)

Opgave 5 – Het drielandenpunt Venezuela, Guyana en Brazilië

Bij deze opgave horen de bronnen 11 tot en met 13.

Gebruik bron 11 en het kaartenkatern.

Hieronder staan drie uitspraken over bron 11.

Uitspraak 1: in het mondingsgebied van de Amazone liggen jongere sedimenten aan de oppervlakte dan in de bovenloop.

Uitspraak 2: in de Chapada Diamantina en de Sa. do Espinhaço, in het oosten van Brazilië, ligt vooral zandsteen aan de oppervlakte.

Uitspraak 3: de Amazone heeft zich ingesneden in het Precambrisch schild.

Vraag **17** **Geef voor elke uitspraak aan of die juist of onjuist is.** (2 punten)

Gebruik het kaartenkatern.

Ten zuiden van het drielandenpunt van Venezuela, Guyana en Brazilië ligt de Guyanasavanne. In dit gebied valt in de periode oktober - maart weinig neerslag.

Vraag **18** **Beschrijf in twee stappen waardoor in de Guyanasavanne in deze periode weinig neerslag valt.**

Begin je beschrijving met het verschuiven van de ITCZ. (2 punten)

Gebruik bron 12 en het kaartenkatern.

Het plateau van de Roraima tafelberg heeft een uniek ecosysteem waar planten- en diersoorten leven die nergens anders in Zuid-Amerika voorkomen.

Vraag **19** **Leg uit dat juist hier zo'n uniek ecosysteem ontstaan is.**

Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten. (2 punten)

Gebruik bron 13 en het kaartenkatern.

In Guyana en Suriname worden gouddeeltjes gewonnen. Deze gouddeeltjes komen oorspronkelijk uit goudaders die ontstonden bij de vorming van het Hoogland van Guyana.

Vraag **20** **Beschrijf in drie stappen waardoor gouddeeltjes in Guyana en Suriname terecht gekomen zijn.**

Begin je beschrijving met het ontstaan van goudaders. (3 punten)

Opgave 6 – De fast fashion desert in Chili

Bij deze opgave hoort bron 14.

Gebruik bron 14.

In Chili wordt beleid gevoerd op basis van een liberale grondwet die stamt uit de dictatoriale periode in de jaren 70 en 80.

Vraag **21** Geef aan

- **waarom neoliberal beleid bijgedragen kan hebben aan het ontstaan van de fast fashion desert;** (1 punt)
- **waarom neoliberal beleid sociaaleconomische ongelijkheid kan vergroten.** (1 punt)
- **met welke indicator inkomensongelijkheid wordt weergegeven.** (1 punt)

Gebruik bron 14 en het kaartenkatern.

De fast fashion desert is ontstaan door ruimtelijke afwenteling.

Vraag **22** **Toon met bron 14 aan dat hierbij op twee verschillende schaalniveaus sprake is van ruimtelijke afwenteling.** (2 punten)

Vraag **23** **Geef aan van welke andere vorm van afwenteling ook sprake is.** (1 punt)

Gebruik bron 14.

Gezien de positie die Chili tegenwoordig binnen het wereldsysteem inneemt, zou je niet verwachten dat handelaren in Chili afgedankte kleding opkopen.

Vraag **24** **Geef aan waarom het opkopen van afgedankte kleding niet meer past bij de positie die Chili tegenwoordig binnen het wereldsysteem inneemt.** (1 punt)

Opgave 7 – Nationale regie op de ruimtelijke ordening

Bij deze opgave horen de bronnen 15 en 16.

Gebruik bron 15.

Tussen 1996 en 2015 was het ruimtelijk beleid ten aanzien van de Randstad gericht op concentratie.

Vraag **25** Geef **twee** voorbeelden uit bron 15 waaruit deze concentratie blijkt, elk op een verschillend schaalniveau. (2 punten)

Vraag **26** Geef aan wat op internationaal schaalniveau het belangrijkste doel van het ruimtelijk beleid ten aanzien van de Randstad is. (1 punt)

Gebruik bron 15.

Tussen 1996 en 2015 zijn VINEX-wijken gebouwd. De komst van deze wijken heeft bijgedragen aan het ontstaan van ruimtelijke segregatie.

Vraag **27** Beredeneer in **drie** stappen waarom VINEX-wijken bijgedragen hebben aan het ontstaan van ruimtelijke segregatie.
Begin je redenering met een kenmerk van een VINEX-wijk. (3 punten)

Gebruik bron 15 en het kaartenkatern.

In 2011 is voor de kust bij Den Haag in zee de Zandmotor aangelegd. De Zandmotor moest bijdragen aan het versterken van de duinen van de Nederlandse westkust.

Vraag **28** Beschrijf in **drie** stappen dat de Zandmotor bijdraagt aan het versterken van de duinen van de Nederlandse westkust.
Begin je beschrijving met de overheersende zeestroming voor de Nederlandse westkust. (3 punten)

Gebruik bron 16.

De ruimtelijke ordening van Nederland is de afgelopen twintig jaar verschoven van een taak van de rijksoverheid naar een taak op een lager schaalniveau. Actuele vraagstukken hebben ertoe geleid dat de rijksoverheid de regie op de ruimtelijke ordening deels wil terugnemen. Het omgaan met wateroverlast en watertekorten is een voorbeeld van zo'n ruimtelijk vraagstuk.

Vraag **29** Geef

- **op basis van bron 16 nog een ander voorbeeld van een ruimtelijk vraagstuk waarop de rijksoverheid de regie wil terugnemen;** (1 punt)
- **de reden waarom de rijksoverheid de regie op dergelijke vraagstukken wil terugnemen.** (1 punt)

Gebruik bron 16.

In bron 16 staan twee scenario's voor de inrichting van de Randstad in 2050. In scenario 'groen land' wordt de grondwaterstand in het veenweidegebied in het Groene Hart verhoogd.

Vraag **30** Geef **twee redenen om de waterstand in het veenweidegebied te verhogen.** (2 punten)

Gebruik bron 16.

Het kustgebied is ook in de toekomst geschikt voor de opslag en winning van drinkwater.

Vraag **31** Geef **twee redenen waarom het kustgebied geschikt is voor de opslag en winning van drinkwater.** (2 punten)

Gebruik bron 16.

In scenario 'groen land' is een oplossing bedacht voor de verhoogde piekafvoeren van de rivieren in het rivierengebied.

Vraag **32** Geef

- **een voordeel van deze oplossing;** (1 punt)
- **een nadeel van deze oplossing.** (1 punt)

Einde examen

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.